

Debat d'investidura del cap de Govern

Discurs-programa del candidat Xavier Espot Zamora

Andorra la Vella, 14 de maig del 2019

Gràcies Senyora Síndica,

Senyora Subsíndica,

Senyores conselleres i senyors consellers generals,

Comparec avui davant del Consell General per exposar un programa de govern amb el qual espero obtenir l'aval d'aquesta Cambra. Un programa que és el fruit de dies i setmanes de treball intens per acostar posicions entre diverses forces polítiques i teixir així una majoria sòlida que ens permeti encarar els reptes que Andorra té plantejats per als propers quatre anys.

Crec que és apropiat que comenci per referir-me als resultats de les eleccions generals del passat 7 d'abril, perquè és en virtut d'aquells resultats que avui estem aquí i que l'equilibri de forces al Consell General és el que és. Ho deia la senyora síndica general en el parlament que va adreçar a la Cambra en el moment de ser escollida: "Les eleccions del 7 d'abril van dibuixar un nou escenari polític. El gran nombre de forces representades a l'arc parlamentari demostra la pluralitat de la societat andorrana. Una societat que, per diversa, no pot deixar d'avançar com una de sola, atenent les legítimes aspiracions de tothom i trobant aquells elements que ens uneixen".

En efecte, els responsables polítics no podem fer altra cosa que recollir, respectar i donar compliment a aquest mandat de pluralitat i de recerca del consens que emana de la voluntat popular expressada a les urnes el passat 7 d'abril.

Les andorranes i els andorrans ens han dit de forma clara que volen un Consell plural i, per tant, un Govern plural. Ens demanen que exercim les responsabilitats de govern de manera col·legiada, sent capaços d'integrar la diversitat al tomb d'un projecte comú en benefici de totes les persones.

És per això que, des de l'endemà mateix de les eleccions, el meu equip i jo ens vam posar a treballar en la construcció d'aquesta pluralitat que és -a la vegada- un mandat popular i una necessitat.

Entenem -i així ho vam dir des del primer moment- que en absència de majoria absoluta cal prioritzar la formació d'un Govern de coalició. Perquè si els ciutadans han volgut un Consell General plural, on cap força política tingui -per si sola- la capacitat d'articular una majoria, és perquè també volen un Govern plural.

Aquesta és la raó principal: La millor manera de traslladar a l'acció de govern la diversitat del Consell General és construir un Executiu de coalició.

Però hi ha -evidentment- altres raons que fan preferible el Govern de coalició a d'altres fórmules possibles. Principalment, la necessitat de donar a Andorra estabilitat política i evitar el bloqueig de les institucions. Els reptes que tenim plantejats com a societat requereixen unes institucions polítiques capaces de donar-hi resposta. Una resposta que s'ha de construir des de la diversitat i des del consens, però que ha de ser també clara i efectiva.

És des d'aquesta anàlisi de la situació que tres de les cinc forces parlamentàries representades en aquesta Cambra -Demòcrates, Liberals i Ciutadans Compromesos- han unit esforços per consensuar un programa comú que permeti donar a Andorra un Govern estable per als propers quatre anys i que, a la vegada, faci efectiu el mandat popular d'una manera de governar basada en l'entesa, el consens i el respecte a les posicions diverses.

L'antiga divisa del nostre escut diu que la unió fa la força. Però la unió, la unitat, només té sentit des d'una diversitat preexistent. Les coses que són iguals no s'uneixen, sinó que es fusionen. I el programa per a un Govern de coalició que avui sotmeto a l'aprovació del Consell General és un programa d'unitat, és a dir, un programa construït des del respecte a la diversitat i que no pretén fer desaparèixer aquesta diversitat, sinó -ben al contrari- reforçar-la.

Des de Demòcrates, des de la força política que represento i que va guanyar -sense majoria absoluta- les eleccions del 7 d'abril, hem donat prioritat a l'assoliment d'un pacte polític que permeti un govern de coalició amb aquells partits amb els quals tenim una major coincidència programàtica i que, a la vegada, estaven disposats a participar en aquest projecte compartit.

És des d'aquest punt de partida que hem constatat que entre Liberals, Ciutadans Compromesos i Demòcrates existeixen molts punts de coincidència programàtica que fan viable un Govern de coalició.

Les tres formacions polítiques coincidim en la idea que l'esperit emprenedor, el mèrit i els amplis espais de llibertat que dona l'economia de mercat són els motors de la creació de riquesa i de la generació d'oportunitats per a totes les persones.

Pensem, a més, que aquest model socioeconòmic de tall liberal s'ha d'acompanyar d'unes polítiques socials progressives, centrades en les capacitats de les persones, per tenir uns ciutadans autònoms i el menys dependents possible.

Creiem que cal preservar i fer evolucionar les institucions seculares andorranes, per fer-les compatibles amb els canvis socials; però tenint sempre molt present que són una part indestruïble de la nostra identitat i la nostra sobirania.

Volem, també, unir esforços per prosseguir i culminar amb èxit les negociacions d'un acord d'associació amb la Unió Europea, que obri noves perspectives de desenvolupament per al nostre país, tot respectant les particularitats d'Andorra.

A més, coincidim que tenim al davant reptes propis d'una societat del segle XXI com són la participació ciutadana, la transparència, la transició energètica, la lluita contra el canvi climàtic i la promoció de la igualtat, especialment de la igualtat efectiva entre dones i homes.

És lògic que dues formacions que representen un centre reformista ampli, com són Ciutadans Compromesos i Demòcrates, i una formació, com Liberals d'Andorra, que encarna la tradició del liberalisme polític, trobin espais de consens per bastir un projecte de país sòlid i amb perspectives de futur.

Evidentment, un Govern de coalició no és una empresa fàcil. Fa poc més d'un mes les persones que avui conformem els grups parlamentaris Liberal, Demòcrata i de Ciutadans Compromesos ens vam enfrontar en una campanya electoral intensa i en unes eleccions generals molt disputades. Però la ciutadania no ens ha col·locat al Consell General per escoltar els nostres retrets o perquè fem tactisme de curta volada.

Les ciutadanes i els ciutadans ens demanen que ens entenguem. Que avancem en allò que ens uneix i que trobem punts d'acord en allò que ens separa. Andorra vol consens i jo avui em presento davant d'aquesta Cambra amb una proposta de Govern de consens.

I quan parlo de Govern de consens ho faig d'una manera àmplia: Consens, en primer lloc, en la concreció d'un programa comú. Consens, en segon lloc, en la composició d'un Executiu amb la participació de les tres forces polítiques que subscriuen aquest programa. Però també consens més enllà d'aquestes forces polítiques: Un oferiment de consens està

a les conselleres i consellers generals del Grup Socialdemòcrata i de Tercera Via + Unió Laurediana + Independents.

Especialment en tres qüestions que tant els partits que han subscrit el pacte de govern com jo mateix considerem cabdals: L'acord d'associació amb la Unió Europea, la sostenibilitat del sistema de pensions i la sanitat pública.

Si aquesta Cambra m'encomana la responsabilitat de formar Govern, el meu equip i jo treballarem sempre amb esperit de consens i mà estesa cap a les forces de l'oposició, en totes les matèries. Però és en aquestes tres qüestions que acabo d'esmentar que es fa del tot indispensable l'assoliment de **pactes d'Estat**.

És per això que he considerat pertinent començar a desgranar aquest programa polític, precisament, per aquells tres punts al tomb dels quals caldrà bastir grans acords de país.

L'acord d'associació amb la Unió Europea és, sens dubte, una de les qüestions cabdals de la legislatura que tot just acaba de començar. Durant la passada campanya electoral vam poder constatar que totes les forces polítiques que han obtingut representació parlamentària són partidàries d'estrènyer les relacions d'Andorra amb la Unió Europea i de fer possible la participació del nostre país al mercat interior europeu.

Una participació al mercat interior que, al meu entendre, és la clau de volta del nou model de desenvolupament econòmic i social, és la porta d'entrada de nous sectors productius, basats en la innovació i el valor afegit, i també representa un marc estable per a totes les persones i empreses que vulguin treballar des d'Andorra cap al món.

En les últimes dècades l'evolució econòmica d'Andorra ha anat de la mà d'una major aproximació i integració amb el nostre entorn. Les incerteses de la dècada de 1980 es van superar gràcies a l'acord duaner de 1990 amb l'Alehores Comunitat Econòmica Europea. L'evolució i la modernització dels sectors tradicionals de l'economia ha requerit, al llarg d'aquests anys, una homologació progressiva amb els estàndards europeus i internacionals. La crisi financera i econòmica de fa una dècada va quedar enrere en la mesura que vam ser capaços de caminar cap a la transparència i la cooperació en matèria fiscal, vam obrir la nostra economia i vam signar convenis per evitar la doble imposició.

I és ara que la diversificació incipient del nostre model de creació de riquesa i benestar necessita un marc estable de relacions amb Europa i la participació d'Andorra en un mercat

de més de 500 milions de clients potencials. No és una aventura temerària. Sinó, ben al contrari: es tracta d'un camí fressat que altres països ja han recorregut abans que nosaltres. I que Andorra, a més, no recorre tota sola, sinó que ho fa amb un mandat de negociació compartit amb el Principat de Mònaco i la República de San Marino.

Crec que tots estarem d'acord en les oportunitats que s'obren amb aquesta negociació. Però també comparteixo amb alguns grups d'aquesta Cambra que cal precisar, objectivar i quantificar -en la mesura del possible- aquestes oportunitats de desenvolupament. Per aquest motiu, en paral·lel a les negociacions de l'acord d'associació caldrà elaborar estudis d'impacte o de valoració de les oportunitats i amenaces en cadascun dels àmbits d'aplicació de l'acord a fi i efecte de disposar d'un balanç de beneficis i costos que, n'estic convençut, en la seva globalitat serà favorable a la signatura d'aquest acord d'associació.

La meva intenció, si aquesta Cambra m'encarrega la responsabilitat de formar Govern, és consensuar -en la mesura del possible- la posició negociadora d'Andorra amb les forces polítiques presents al Consell General. Ara bé, per parlar de consens s'ha de parlar també d'una posició de partida. I, en aquest sentit, la posició de partida acordada per les tres forces polítiques que han subscrit el pacte per a un Govern en comú es mou dins dels paràmetres següents:

En primer lloc, el manteniment de la fórmula de l'associació com a model òptim per a les relacions d'Andorra amb la Unió Europea, prosseguint amb les negociacions ja iniciades. En segon lloc el respecte a les particularitats d'Andorra, que passen pel manteniment d'una política migratòria pròpia, per la preservació de Fedat i Andorra Telecom com a monopolis d'Estat i per una aplicació gradual de la lliure circulació de serveis. I, en tercer lloc, l'exclusió de la fiscalitat de l'acord d'associació.

La participació de totes les forces parlamentàries en la definició de la posició negociadora d'Andorra és un pas important, però no és l'únic a l'hora d'abordar aquesta qüestió. Cal també major informació i transparència cap a la societat civil i la ciutadania en el seu conjunt. És en aquest sentit, que proposo la creació d'una Secretaria d'Estat que coordini de forma transversal tot el treball que caldrà fer al si del sector públic i que, a més obri aquest procés a la participació ciutadana.

Perquè la ratificació del futur acord d'associació ha de passar per un referèndum en què la majoria de la ciutadania doni llum verd al text negociat pel Govern, amb la participació dels consellers d'aquesta Cambra.

La segona qüestió que, al nostre entendre, ha de fer objecte d'un pacte d'Estat és la **sostenibilitat del sistema de pensions**. En diverses ocasions, durant la passada campanya electoral, però també al llarg de les dues últimes legislatures, hem tingut ocasió de fer una radiografia del sistema de pensions i d'explicar quines són les causes que comprometen seriosament la seva sostenibilitat futura.

Succintament, recordaré ara quines són aquestes causes: El sistema de pensions es va dissenyar el 1968 amb una esperança de vida de 72 anys i una cotització per vellesa del 8%. I durant més de 40 anys aquesta cotització a la branca de jubilació no va augmentar, mentre que l'esperança de vida ha crescut fins als 84 anys. El 2009 la cotització va passar al 10% i el 2015, al 12%. Sense aquests augments de cotització el sistema de pensions ja hauria entrat en dèficit i en pocs anys s'esgotarien les reserves.

Crec que també és convenient remarcar que el futur de les pensions no depèn d'una millora de l'economia o d'un augment del nombre de persones que cotitzen a la branca de vellesa de la CASS. És evident que un augment del nombre de cotitzants injecta més diners al sistema, però genera obligacions futures per a aquest sistema; i, per tant, l'únic que fa és endarrerir el problema i, a la vegada, fer-lo cada vegada més gros.

En les passades legislatures s'han adoptat algunes mesures, com els augments de cotització ja explicats o com l'establiment -per llei- d'un mínim de reserves al fons de pensions situat al voltant de 1.000 milions d'euros.

L'escenari actual -i així ho van assenyalar diverses formacions polítiques durant la campanya electoral- aconsella impulsar un pacte nacional per a les pensions. I és en el marc d'aquest pacte que caldrà analitzar les diferents propostes que, al llarg dels darrers anys, ha anat formulant el Consell d'administració de la CASS. Em permeto formular avui aquí la meva opinió sobre alguna d'aquestes mesures:

És evident que en un futur proper caldrà fer front a un nou augment de les cotitzacions per vellesa. No ho he amagat mai i així ho vaig dir durant la passada contesa electoral; com

també vaig dir que considerava que aquest augment de cotitzacions s'havia de repartir -com es va fer el 2015- a parts iguals entre empresari i assalariat.

També penso que l'endarreriment de l'edat de jubilació és la palanca que tindria menys efecte sobre el conjunt del sistema, tal i com evidencien els estudis actuàrials de les pensions. Per tant, al meu entendre seria la mesura menys aconsellable en primera instància, vista la conflictivitat social que pot suposar.

Una tercera palanca que es pot utilitzar per garantir la sostenibilitat de les pensions és l'ajustament del valor del punt. Considero que en aquest cas caldria definir bé com es fa aquest ajustament per no afectar les pensions amb menys poder adquisitiu. A tall d'exemple, es podria circumscriure aquest ajustament del valor del punt a pensions que estiguin per sobre de dues vegades i mitja el salari mínim (és a dir, al tomb d'uns 2.600 euros) i anar aplanant aquesta corba fins a arribar a un plafó màxim.

D'aquesta manera s'aconseguiria un doble objectiu: millorar la sostenibilitat del sistema i introduir-hi un element de solidaritat. Perquè les persones amb pensions més altes -que són també les que van tenir majors ingressos durant la seva vida laboral o professional- contribuiran més a la sostenibilitat del sistema que les persones amb pensions més baixes.

També en el marc d'aquest pacte nacional per a les pensions -precisament- caldria avaluar i consensuar les mesures encaminades a millorar el poder adquisitiu de les pensions més baixes. Mesures com, per exemple, la revalorització anual continuada de les pensions inferiors al salari mínim per sobre de l'IPC, com ja s'ha començat a fer amb la Llei del pressupost d'enguany, de tal manera que s'introdueixi gradualment l'efecte equivalent a una tretzena paga per a aquestes pensions més baixes.

El tercer àmbit en el qual Liberals, Ciutadans Compromesos i Demòcrates volem construir un consens transversal entre les forces polítiques és el de la **salut pública**. Igual que en el cas del sistema de pensions, en la qüestió del sistema públic de salut conflueixen raons de sostenibilitat social i de sostenibilitat econòmica. Perquè el sistema públic de salut és un dels pilars fonamentals del nostre Estat del benestar. Un pilar la qualitat del qual gaudeix d'un ampli reconeixement entre la població i per part de revistes internacionals especialitzades. Sense un bon sistema públic de salut, un país no és socialment viable.

Ara bé, perquè el sistema sanitari pugui continuar sent aquest pilar fonamental cal que el fem més sostenible des del punt de vista econòmic. A la majoria de països occidentals, la despesa sanitària ha crescut de manera exponencial al llarg de les darreres dècades: En 20 anys, en països com França o Alemanya s'ha duplicat. A Suècia o Holanda s'ha multiplicat per 2,5. I a països com el Regne Unit o els Estats Units s'ha triplicat.

A Andorra, en els últims 15 anys, la despesa sanitària ha crescut al tomb d'un 150% i representa un 8% del producte interior brut, un valor similar al d'Irlanda, per sota d'Espanya (on representa un 9% del PIB), de la mitjana de la UE (un 10%) o de l'11,5% que representa a França.

Per tant, Andorra està en consonància amb altres països en aquest sentit. Però això no significa que no haguem d'adoptar mesures per controlar la despesa sanitària. Mesures que han d'anar encaminades a la racionalització, garantint sempre la qualitat del servei. En aquest sentit, caldrà continuar amb la reforma sanitària ja endegada, perquè precisament va encaminada a posar ordre al sistema públic de salut, de tal manera que sigui possible controlar millor la despesa i avaluar millor la qualitat: La implementació de la via integrada, per exemple, evitarà les consultes innecessàries a especialistes, regularà l'accés a la segona opinió i protocolitzarà els actes mèdics i els tractaments, evitant també actes innecessaris.

De la mateixa manera, cal aprovar definitivament una cartera de serveis en què s'ha treballat els darrers anys i que està gairebé enllestida, que incorpori una nova nomenclatura de malalties i processos, per reorganitzar el sistema i millorar-ne l'eficiència. I cal promoure una modificació de la Llei del Servei Andorrà d'Atenció Sanitària per continuar millorant la transparència i l'eficàcia d'aquesta institució.

Totes aquestes qüestions són prou importants com per abordar-les en el marc d'un pacte nacional, en el qual participin les forces polítiques parlamentàries i també els professionals del sector sanitari que, en definitiva, coneixen de primera mà les fortaleces i les debilitats del sistema públic de salut.

Senyores conselleres i senyors consellers,

Fa una estona, quan he parlat d'aquells grans punts de coincidència entre les tres forces polítiques que impulsen el Govern de consens que avui se sotmet a debat en aquesta

Cambra, he destacat la convicció compartida que les institucions són un element essencial de la nostra identitat i de la nostra sobirania. He dit també que calia enfortir-les i fer-les evolucionar. En certa manera, és el que es va fer amb l'aprovació de la Constitució de 1993: Una gran posada al dia de l'arquitectura institucional d'Andorra que va permetre al nostre país ser plenament reconegut per la comunitat internacional.

El repte d'actualitzar i fer vives i properes les institucions és un repte permanent. Arreu veiem com una ciutadania cada cop més informada reclama majors cotes de **participació ciutadana** i de transparència. També ens ho reclamen a Andorra. I aquest clam l'hem escoltat durant la passada campanya electoral.

Per a les andorranes i els andorrans les institucions són un tret d'identitat fonamental, precisament, perquè sempre les han sentit com a quelcom molt proper. I el primer pas de la proximitat és que les institucions polítiques escoltin les demandes dels ciutadans i la seva opinió, no només cada quatre anys. En aquest sentit, cal elaborar criteris de consulta pública ciutadana sobre aquelles qüestions que, per la seva rellevància requereixen conèixer l'opinió dels andorrans.

Igualment, també treballarem per organitzar taules de debat obertes als ciutadans centrades en les preocupacions que s'expressen en les enquestes periòdiques que realitza el Centre de Recerca Sociològica de l'Institut d'Estudis Andorrans. En aquests debats els responsables polítics presentaran les accions que s'estan duent a terme i recolliran les propostes de solucions dels ciutadans.

Així mateix, el nostre projecte de participació ciutadana inclou partides de pressupostos participatius en els diferents ministeris per tal que els ciutadans puguin decidir quines iniciatives s'han de dur a terme de manera prioritària. Els pressupostos participatius ja s'han implementat amb èxit en dues ocasions al Ministeri d'Ordenament Territorial i ara el que cal és estendre aquesta pràctica a la resta de departaments de l'Administració.

Al costat de la participació ciutadana, la **transparència** és l'altra gran demanda dels ciutadans en democràcies consolidades com la nostra. Les noves tecnologies de la informació i la comunicació fan possible que es puguin assolir unes cotes de transparència que fins fa pocs anys semblaven impensables; però, a la vegada, fan també necessari emmarcar bé i regular convenientment l'accés a la informació.

Si aquesta Cambra m'encomana la responsabilitat de governar i podem bastir una majoria sòlida al Consell General, entrarem a tràmit una proposició de Llei de transparència i accés a la informació durant aquest primer període de sessions. També promourem la publicació del pressupost del Govern de manera entenedora perquè els ciutadans puguin saber exactament a què es destina cada partida pressupostària i les diferents liquidacions. Aquesta ha de ser una de les funcions d'un portal de transparència que tingui un abast més ampli i que permeti als ciutadans tenir accés a totes les accions que desenvolupen els poders públics.

Després de parlar de les tres qüestions que han de fer objecte de pactes d'Estat, he volgut començar a desgranar el programa de govern parlant de participació ciutadana i transparència, perquè són dues qüestions transversals que -juntament amb el consens que ofereixo a la resta de forces polítiques- han de marcar la manera de fer del futur Executiu.

La transparència, la participació i el bon govern ens parlem del *com* i a mi em sembla que també és important parlar del *qui*: és a dir, dels servidors públics. Perquè no podem oblidar que els responsables polítics estem al capdavant d'unes institucions que tenen, com a principal actiu, les dones i els homes que integren la **Funció Pública**. Els meus anys al capdavant dels ministeris de Justícia, Interior i Afers Socials m'han reafirmat en la convicció, en la necessitat, de disposar d'uns equips humans motivats, ben organitzats i plenament identificats amb la missió que tenen encomanada. És important garantir que els treballadors que integren la Funció Pública puguin créixer professionalment i veure satisfetes les seves expectatives legítimes.

L'aprovació, durant la legislatura passada, de la necessària Llei de la Funció Pública no va comptar amb un consens polític ampli i va generar neguits en els treballadors públics i els seus representants sindicals. En soc plenament conscient. Però tots hem de tenir present que aquesta llei requereix ara un ampli desplegament reglamentari que haurà de definir els detalls de la seva aplicació i que ha de permetre evidenciar millores concretes en la carrera professional dels funcionaris.

Tenim, doncs, al davant nostre una bona oportunitat per recuperar i renovar el diàleg amb els treballadors públics i per aconseguir un desplegament reglamentari que compti amb el màxim consens possible. Un desplegament reglamentari que també s'haurà de dur a terme en el cas de diversos cossos especials que conformen l'Administració pública. Així mateix, si durant el desplegament reglamentari s'identifiquen punts millorables de la Llei

recentment aprovada s'impulsarà la modificació legislativa escaient, tot mantenint sempre la sostenibilitat financera del model com a línia vermella.

Abans em referia a la tasca a vegades complicada de constituir un Govern de coalició entre forces polítiques que, en d'altres moments, han estat enfrontades. En aquest sentit, pel que fa a la Funció Pública, no vull obviar que Liberals d'Andorra va recórrer algunes qüestions de l'esmentada llei al Tribunal Constitucional i que el Govern -com no podria ser d'una altra manera- donarà compliment en els seus propis termes als pronunciaments que faci aquest Tribunal.

Em reafirmo avui en la convicció que és important que els treballadors públics s'identifiquin amb la missió que tenen encomanada. Perquè l'Administració té un efecte cabdal en la bona marxa del país en el seu conjunt i ha d'estar al servei del desenvolupament econòmic, del progrés social i de la sostenibilitat. Molt especialment en un moment en què els nostres conciutadans ens reclamen una administració pública més àgil i eficient, que assumeixi plenament el repte de la digitalització.

Per tant, caldrà seguir avançant en la implementació de l'administració electrònica i en la simplificació i la reducció de tràmits; així com cap a un model de gestió el més senzill possible basat en el sistema de finestreta única. La digitalització de l'Administració pública - i del conjunt de l'economia- és un element cabdal de competitivitat que, sens dubte, es pot convertir en un nou atractiu per al nostre país. El dia que sigui plenament possible dur a terme on-line l'obertura d'una societat, l'operativa bancària, la signatura digital de documents, la verificació de l'autenticitat dels documents rebuts, l'encryptació, la tramitació i el dipòsit de comptes -que caldrà unificar en un sol procés- i la liquidació d'impostos, Andorra tindrà al seu favor un nou actiu que la farà més competitiva.

La simplificació i modernització de l'Administració també passa per revisar, clarificar i unificar els criteris de contractació pública, adaptant-los a les directives de la Unió Europea i -a la vegada- a la realitat del teixit empresarial del país, format principalment per petites i mitjanes empreses.

Estretament lligada al repte de la reducció de la burocràcia tenim la qüestió de la clarificació, sistematització i simplificació del nostre ordenament jurídic. La ràpida transformació de la societat i l'economia andorranes viscudes al llarg de les últimes dècades ha comportat l'aparició d'un bon nombre de noves lleis, així com de modificacions de

textos legals preexistents. En aquest sentit, cal emprendre un procés de simplificació de la legislació existent: D'una banda, avaluant amb cura en el moment de l'aprovació d'una nova llei quines normes anteriors poden quedar explícitament derogades; i, de l'altra, convertint els textos refosos en una pràctica habitual -i obligatòria- en el moment d'aprovar modificacions legislatives.

La modernització i sistematització del nostre ordenament jurídic està en la base del compromís per continuar treballant en l'elaboració d'un codi civil, abordant la redacció del llibre referent a la persona i la família -aprofitant la feina ja feta fins ara- des d'un consens similar al que es va assolir en el moment d'aprovar el Codi de procediment civil. Així mateix, aquest esperit de treball en comú i de consens haurà de presidir l'elaboració d'un nou Codi de procediment penal i d'una nova Llei de la jurisdicció administrativa adaptats a la realitat social de l'Andorra del segle XXI.

A més, seguint la tasca impulsada des de la fa dos legislatures, cal aprofundir en els mecanismes de resolució extrajudicial dels conflictes que permeten descongestionar els nostres tribunals i, alhora, obtenir solucions més ben acceptades per les parts immerses en aquests conflictes. Per això donarem suport al Tribunal d'Arbitratge del Principat d'Andorra i crearem un Centre de Mediació que vagi més enllà de la mediació familiar.

Igualment, seguirem dotant l'Administració de Justícia dels mitjans humans i materials necessaris per agilitzar el seu funcionament, perquè som conscients que una Justícia àgil i eficaç és un dels pilars fonamentals d'una societat oberta, equitativa i preparada per encarar el futur amb garanties d'èxit.

Senyores conselleres i senyors consellers generals,

Si l'administració i els serveis públics tenen davant seu el repte de la digitalització i de l'adaptació a una societat que canvia ràpidament, també els **sectors productius de la nostra economia** han de fer front a un repte similar: Dos pilars fonamentals de l'economia i la societat andorranes com són **el comerç i el turisme** estan immersos en un procés de canvi que comporta, a parts iguals, oportunitats i amenaces: Els canvis d'hàbits dels clients, la irrupció amb força del mercat online o el rol de les noves tecnologies són alguns dels factors que impulsen aquesta evolució.

És per això que els programes polítics de Liberals, Ciutadans Compromesos i Demòcrates contenen tota una bateria de mesures per ajudar el comerç i el turisme a afrontar aquests canvis amb èxit. Mesures que, al meu entendre, són gairebé sempre complementàries i que, en combinar-les, enriquiran i milloraran l'acció de govern.

També caldrà donar continuïtat a algunes mesures ja iniciades, com el pla estratègic del turisme de compres, que s'ha treballat amb el sector, que serveix de nexa d'unió entre els dos pilars del turisme i el comerç i que ara caldrà implementar, també des del consens i des del diàleg permanent amb el teixit econòmic.

Un dels reptes principals que el sector del comerç minorista té plantejat és el creixement -i per tant la necessària adaptació- del comerç electrònic. Des del Govern cal acompanyar els comerços andorrans en el seu procés de digitalització. A la vegada, cal aprofitar les oportunitats que les noves tecnologies ofereixen al sector comercial per conèixer millor el client i fidelitzar-lo. Tot plegat encaminat a oferir una experiència de compra completa basada en la qualitat. En tot aquest camí, que acabo de resumir en poques frases, però que és un camí complex i no mancat de dificultats, el Govern ha d'estar sempre al costat dels comerciants.

Un altra qüestió pendent de resoldre, també molt vinculada al comerç electrònic, és l'agilització de la importació, l'exportació i -especialment- la reexportació de mercaderies. En aquest sentit, treballarem conjuntament amb la Cambra de Comerç, Indústria i Serveis per a la creació d'una zona franca que permeti agilitzar aquests processos, ajudi els comerciants a gestionar de forma més eficient els seus estocs i els doni una eina per ser més presents i més competitius en el comerç online.

Estretament vinculat al comerç, el sector turístic també necessita ser acompanyat en un procés de transformació que ja fa anys que ha començat. Els reptes del nostre turisme són principalment dos: la desestacionalització i l'aposta per la qualitat. Caldrà seguir treballant en diversificar la nostra oferta turística: Promovent el turisme de muntanya, amb la millora progressiva de la xarxa de camins i de refugis; incentivant també el turisme cultural, amb una programació i una xarxa d'equipaments que ofereixi una imatge complementària d'Andorra; i refermant l'impuls que durant els darrers anys s'ha viscut en l'àmbit del turisme d'esdeveniments esportius de ressò internacional.

Cal continuar augmentant -sens dubte- els recursos que es destinen al sector turístic. I, per fer-ho, s'ha estudiat, sempre des del diàleg i el consens amb els agents implicats, la introducció d'una taxa turística que reverteixi en la millora de la qualitat de l'oferta global del país.

La diversificació del sector turístic també està cridada a tenir un efecte positiu en un altre dels sectors tradicionals de la nostra economia; el més tradicional de tots, de fet: el **sector agrícola i ramader**. L'impuls decidit que volem donar als allotjaments rurals s'ha de traduir, no només en una diversificació i una millora de la qualitat de l'oferta turística, sinó també en un complement per a les explotacions agrícoles i ramaderes.

Evidentment, no és l'únic complement en el qual cal seguir treballant. També caldrà seguir acompanyant el sector per desenvolupar alternatives de cultius rendibles i per promoure la producció local: amb segells de qualitat, indicacions geogràfiques protegides i marques paraigua que permetin compartir costos de logística i de promoció.

En definitiva, hem d'aconseguir que el nostre sector primari es pugui mantenir per seguir prestant els serveis cabdals que ofereix a la societat, com ara el manteniment dels ecosistemes, la conservació del paisatge i la perennitat del coneixement tradicional. I per fer-ho proposem, entre d'altres mesures, de promoure el projecte nacional d'alimentació sostenible, fomentar el coneixement i l'ús de les pràctiques agràries tradicionals o organitzar cicles fixos de tecnificació agrària per afavorir el relleu generacional al capdavant de les explotacions.

Des res no servien la diversificació, l'obertura, la internacionalització i la participació plena i fructífera en el mercat interior europeu si pel camí perdéssim els nostres sectors tradicionals. De fet, tot el procés de modernització, obertura i diversificació de l'economia s'ha de continuar construint fent servir els sectors tradicionals com una de les bases i fonaments d'aquest procés. I procurant sempre que aquest procés els millori.

De la mateixa manera que el Govern ha d'estar al costat del sector comercial, del sector turístic i del sector agrícola i ramader, també hem de saber fer costat al **sector financer** que és, sens dubte, el quin ha viscut el procés de transformació i de canvi de paradigma més radical. Les dades sobre els beneficis del sector ens diuen que la banca andorrana està superant amb bona nota reptes tan cabdals com l'intercanvi automàtic d'informació fiscal i l'adaptació constant a la normativa financera internacional.

En els propers anys haurem d'estar atents a les noves necessitats i utilitzar la nostra potestat legislativa i reglamentària per dissenyar un entorn competitiu per a la banca andorrana i el sector financer en el seu conjunt. Ja d'entrada hi ha una qüestió evident que cal resoldre: dotar a la banca andorrana d'un prestador d'última instància, una figura que volem trobar sota el paraigües del Banc Central Europeu i que esperem que es pugui tractar coincidint amb les negociacions de l'acord d'associació amb la Unió Europea.

En el seu sentit estricte, el prestador d'última instància no forma part d'aquelles qüestions que es negocien en el marc de l'acord d'associació, però és evident que sense aquesta figura no tindria sentit que Andorra assumís les regles del mercat interior en matèria bancària, perquè es trobaria en una situació evident de manca d'equitat.

Per donar solidesa, no només a la plaça financera andorrana, sinó al conjunt de l'economia del país, caldrà prosseguir el camí ja iniciat per incorporar Andorra al Fons Monetari Internacional. I en el mateix sentit de millorar la internacionalització de l'economia andorrana, haurem d'intensificar els esforços per continuar ampliant la xarxa de convenis per evitar la doble imposició de què disposem actualment.

Senyores conselleres i senyors consellers,

Andorra va iniciar fa gairebé set anys el camí de l'obertura i la **internacionalització** de la seva economia. I amb la perspectiva que ens donen aquests primers anys d'experiència crec que hem de redoblar els esforços per incentivar i potenciar aquelles inversions estrangeres que tinguin una major capacitat de diversificar la nostra economia i d'aportar innovació i generar valor afegit. En el mateix sentit -i precisament per vetllar per la qualitat- volem potenciar el rol dels col·legis professionals i desenvolupar les lleis d'aquells que encara no disposen d'una normativa pròpia.

El camí de la internacionalització de l'economia ha de ser sempre un camí de doble direcció: per atreure inversió estrangera productiva, sí, però també per obrir les portes dels mercats globals a les empreses i als professionals del país. Fins i tot hi ha una tercera via que cal explorar: La recuperació del talent andorrà dispers pel món. En aquest sentit, volem posar en marxa iniciatives que promoguin que persones andorranes amb una àmplia experiència professional, que estan desenvolupant la seva carrera a l'estranger, puguin també contribuir a la transformació que està vivint l'economia andorrana.

Una transformació que té en la **innovació i les noves tecnologies** un dels seus àmbits de desenvolupament natural. Una de les raons per les quals, en el marc de les negociacions de l'acord d'associació amb la Unió Europea, volem obtenir un tractament específic per a Andorra Telecom i FEDA és perquè aquestes dues empreses tenen a Andorra una funció que va molt més enllà de la del simple monopoli públic.

En efecte, des d'un punt de vista europeu, el mercat de l'energia o de les telecomunicacions del nostre país té un pes molt poc significatiu. En canvi, tant FEDA com Andorra Telecom estan cridades a tenir un rol transformador i diversificador del model de desenvolupament econòmic. Un rol que s'ha de complementar amb la creació d'un fons públic-privat destinat a promoure projectes innovadors i, a la vegada, a donar una rendibilitat per a les generacions futures.

Des del Govern i des del Consell General també hem de contribuir a potenciar la innovació i el sector de les noves tecnologies amb una llei d'actius virtuals i amb un impuls decidit al desenvolupament de la tecnologia blockchain.

En tot aquest procés de reforçament del sectors tradicionals i de diversificació de l'economia en clau d'innovació és cabdal que Andorra mantingui el que ha estat un dels seus trets essencials al llarg de les últimes dècades: el caràcter **emprenedor**. És per això que ens proposem implementar tot un seguit d'accions en favor dels emprenedors i dels autònoms. Les polítiques de gestió de la fiscalitat, de la seguretat social o de les parapúbliques han de tenir sempre presents les necessitats i la realitat dels autònoms i els emprenedors.

Al costat de la necessitat de seguir aprofundint en el camí de la diversificació i la innovació, el **desenclavament geogràfic** d'Andorra representa un repte constant per a la nostra economia i la nostra societat en el seu conjunt. De fet, segurament aquesta sigui la qüestió més antiga de totes les que tenen una incidència directa sobre el model de desenvolupament d'Andorra: El nostre país ha prosperat en la mesura que s'ha dotat d'infraestructures que li han permès superar -sempre de forma parcial- les limitacions imposades per la geografia.

És evident que l'eclosió de les noves tecnologies de la comunicació han modificat el concepte tradicional d'infraestructura, però no és menys cert que el repte de desenclavar

geogràficament Andorra continua vigent. N'hem tingut una mostra aquesta primavera amb el tancament de l'accés per carretera a França a causa d'una esllavissada. Un fenomen natural freqüent en l'orografia d'alta muntanya pot tenir unes conseqüències devastadores per a l'economia del país; i especialment en aquest cas del Pas de la Casa.

El Govern en funcions ha adoptat mesures encertades per pal·liar els efectes d'aquest tancament viari. Com també va ser encertat l'impuls que es va donar a la millora dels accessos rodats des de França amb la signatura del conveni de finançament conjunt d'aquestes millores que es va signar a París el març del 2017. Caldrà sens dubte -i la realitat així ens ho demostra- continuar treballant en aquesta via. Com també caldrà culminar la desviació de Sant Julià de Lòria per descongestionar l'accés a Andorra des d'Espanya. Perquè la millora de la mobilitat interna també contribueix -en certa mesura- a atenuar els efectes de l'enclavament geogràfic del país.

En la mateixa línia de prosseguir amb l'obertura física d'Andorra al món, cal garantir que el nostre país disposi d'una infraestructura aeroportuària. A curt i a mitjà termini aquesta infraestructura no pot ser altra que l'aeroport d'Andorra-La Seu d'Urgell, que està pendent del llum verd definitiu per a l'homologació del sistema d'operació instrumental GPS. Un cop culmini aquest procés haurem de valorar la implicació d'Andorra en la viabilitat econòmica de la infraestructura i de les línies regulars que puguin establir-se.

L'aposta per l'aeroport d'Andorra-La Seu d'Urgell no tanca la porta, però, a estudiar la viabilitat i la conveniència de disposar d'un aeroport en territori andorrà; sempre tenint en compte l'impacte global de la infraestructura, també en termes mediambientals i paisatgístics.

La qüestió de les infraestructures està estretament lligada amb l'evolució de les **finances públiques**. En els propers anys cal seguir treballant per aconseguir un ritme d'inversions públiques suficient i que, a la vegada, no comprometi el futur de les finances del Govern i permeti seguir equilibrant les liquidacions pressupostàries.

L'equilibri pressupostari assolit els darrers anys ha de continuar sent la nota dominant quan parlem de finances públiques. Perquè la sostenibilitat financera i econòmica és un imperatiu categòric de qualsevol programa de govern responsable. Més enllà de la imprescindible seguretat jurídica, l'equilibri pressupostari dona als ciutadans una seguretat material: la

garantia que no caldrà apujar la pressió fiscal, perquè el deute públic és sempre un impost ajornat.

Per tant, si aquesta Cambra m'atorga la confiança d'encapçalar el Govern, el compromís del meu equip i el meu propi és el de mantenir l'equilibri pressupostari i no augmentar els impostos: ni augmentar els tipus ni crear nous impostos. Ben al contrari, a mesura que es consolida el model fiscal actual caldrà estudiar si convé implementar algun tipus de deduccions per fomentar que les empreses inverteixin en formació, innovació, recerca i desenvolupament o que posin en marxa plans d'igualtat efectiva, de sostenibilitat i de mecenatge.

Senyores conselleres i senyors consellers,

Demòcrates es va presentar a les eleccions generals del passat 7 d'abril amb un programa estructurat al voltant de la sostenibilitat: La sostenibilitat econòmica -de la qual acabo de parlar- la sostenibilitat social i la sostenibilitat mediambiental. Entenc que aquest concepte de triple sostenibilitat, malgrat els pactes i les cessions recíproques que cal fer per conformar un Govern plural que respongui al mandat de la ciutadania, segueix ben vigent i que -d'una forma més o menys implícita- està present en moltes de les propostes dels partits amb els quals compartim part del nostre espai ideològic i programàtic.

El vincle entre la sostenibilitat econòmica i la **sostenibilitat mediambiental** és ara més clar que mai. La transició energètica i la lluita contra el canvi climàtic -dues qüestions que són del tot inajornables- modifiquen en profunditat les idees que teníem sobre el creixement econòmic. Cal que passem d'una concepció lineal del creixement econòmic: un model en què utilitzem recursos per produir i generem residus i externalitats de tot tipus, a un model d'**economia circular**: on el desenvolupament econòmic no només es basa en el consum de recursos per a la producció, sinó també i molt especialment en la reutilització per a una nova producció.

En aquest sentit, elaborarem un Pla d'Economia Circular per al període 2020-2035 que fixi les accions a seguir. Accions com la modificació de la Llei de residus, per permetre la reutilització de materials i aconseguir els mateixos nivells de producció amb un menor consum de recursos. Perquè no es tracta de sacrificar el desenvolupament econòmic en benefici del medi ambient, sinó, ben al contrari: es tracta de canviar el model per tal que la

producció de béns sigui menys costosa i, a la vegada, menys lesiva per a l'entorn. De fet, la societat civil ja se'ns ha avançat en aquesta qüestió i l'Associació de Gestors de Residus serà, sens dubte, un interlocutor primordial del Govern en aquesta qüestió. Perquè el canvi de model productiu obre noves oportunitats de negoci, de creació de riquesa i llocs de treball.

Un altre pilar fonamental de la sostenibilitat mediambiental és la **transició energètica**; i, com passa amb l'economia circular, la transició energètica és a la vegada una necessitat i una oportunitat. Una necessitat perquè la producció d'energia és una de les principals fonts de generació de gasos d'efecte hivernacle i, per tant, cal canviar el model energètic. Però també és una oportunitat perquè, en el cas d'Andorra, que és un país amb una gran dependència energètica de l'exterior, aquesta transició representa una oportunitat per ser més sobirans i per obrir nous sectors econòmics.

Ens reafirmem avui en la necessitat de complir amb els compromisos de l'Acord de lluita contra el canvi climàtic d'incrementar la producció elèctrica nacional com a mínim fins a cobrir el 33% de la demanda el 2030, fent que les fonts d'origen renovable representin almenys el 75% de la producció.

Per fer-ho, aquesta legislatura que ara comença caldrà desenvolupar la Llei d'impuls de la transició energètica i de lluita contra el canvi climàtic que el Consell General va aprovar fa uns mesos, així com desplegar el Pla sectorial d'infraestructures energètiques per avançar en l'energia fotovoltaica i hidroelèctrica, en la cogeneració, les xarxes de calor i l'aprofitament de la biomassa.

L'energia, especialment la calefacció, és una de les dues fonts principals d'emissió de CO₂ a casa nostra. L'altra és la mobilitat. És per aquesta raó que el programa de govern que presento avui fa també un èmfasi especial en seguir sumant esforços en favor de la **mobilitat sostenible**. En aquest àmbit cal operar en dos fronts: d'una banda, fomentar el transport públic col·lectiu; i, de l'altra, aconseguir que el transport privat sigui molt més sostenible.

En el primer front, abans de finals d'aquest any esperem poder aplicar una millora significativa del transport públic que impliqui una reducció de preus dels abonaments anuals dels joves, una major eficiència del sistema i una més gran interconnectivitat gràcies a l'entrada en funcionament d'una plataforma multimodal. Amb l'objectiu compartit i

entenc que compartit per una àmplia majoria d'aquesta Cambra- d'impulsar de forma decidida el transport públic, estudiarem també la viabilitat de modalitats alternatives, com podria ser una xarxa de transport públic per cable. Així mateix, seguirem promovent la xarxa de bicicletes elèctriques i, a mitjà termini, una xarxa pública de vehicles elèctrics compartits.

El Pla nacional de mobilitat sostenible ha de preveure també incentius que facin que els particulars optin cada cop més pels vehicles elèctrics.

En paral·lel al canvi de model productiu, energètic i de mobilitat, el nostre programa de govern també és ambiciós pel que fa al respecte al **medi ambient i al patrimoni natural**. Perquè sabem que és una qüestió cabdal des del punt de vista estrictament mediambiental, i que també és un factor molt important a l'hora de definir la nostra identitat col·lectiva i de projectar una determinada imatge de país.

És per aquest motiu que, si obtinc la confiança de la Cambra, treballarem conjuntament amb el Comú d'Ordino -que ja ha començat a fer avenços en aquest sentit- la candidatura a la UNESCO per fer d'Andorra el primer país Reserva Mundial de la Biosfera. Aquest serà -sens dubte- un pas molt significatiu en la protecció del medi ambient, que ha d'anar acompanyat d'altres mesures de gestió, com el desplegament de la Llei de protecció de la natura, la implementació de l'Estratègia Nacional del Paisatge 2020 i la revisió i millora d'aquesta mateixa estratègia de cara al proper període. Així mateix, treballarem -des del consens amb els sectors afectats- per presentar en aquesta Cambra un projecte de llei d'avaluació de l'impacte ambiental.

També en una línia similar farem avenços en la tinença responsable d'animals de companyia i la protecció d'espècies amenaçades de fauna i flora, promovent l'adhesió d'Andorra al Conveni de Washington sobre el comerç internacional d'aquestes espècies.

Senyores conselleres, senyors consellers,

Com he dit fa uns moments, la sostenibilitat té una tercera derivada: la **sostenibilitat social**. Perquè de poc ens serviria tenir unes finances públiques sanejades, una economia que es desenvolupa de manera equilibrada i un model de generació de riquesa respectuós amb el medi ambient, si una part important de la població té problemes per arribar a finals

de més, per sufragar un habitatge digne a preus assequibles o veu com els seus drets són menystinguts per raó de gènere o de qualsevol altra circumstància.

Malauradament, tot el que acabo de dir no és ciència ficció. Malgrat que l'economia torna a créixer i a crear llocs de treball, malgrat els augments progressius del salari mínim i l'increment del salari mitjà, veiem com al nostre país els sous més baixos perden poder adquisitiu i l'accés a un habitatge digne a preus assequibles per a moltes persones està deixant de ser una realitat.

Davant d'aquesta realitat s'han adoptat diverses mesures de caràcter executiu i legislatiu en els darrers mesos i caldrà seguir treballant en aquest sentit. **L'accés a l'habitatge** -i especialment l'augment del preu dels lloguers, que ara només poden incrementar-se d'acord amb l'IPC, com a mínim durant un any- és una de les principals preocupacions de la ciutadania. Si obtinc la confiança del Consell General en aquest debat d'investidura, una de les prioritats del Govern serà convocar novament la Comissió Nacional per a l'Habitatge per consensuar una bateria de mesures i accions que tinguin un impacte positiu a curt, a mitjà i a llarg termini.

Evidentment, a aquesta taula no ens hi presentarem amb un full en blanc. Constatem que la causa principal del problema de l'habitatge al nostre país és la manca d'oferta d'habitatge de lloguer. És aquesta mancança la que ha provocat un augment dels preus i la que, per tant, dificulta que persones de classe mitjana, joves o famílies treballadores tinguin dificultats per trobar un habitatge digne a un preu assequible.

Per tant, creiem que és obligació dels poders públics –tots els poders públics- pal·liar aquesta mancança i incentivar la construcció de nous habitatges de lloguer i el retorn al mercat de lloguer residencial de pisos que avui tenen altres usos o estan buits. Per això proposem la creació d'un fons immobiliari, obert a la participació pública i privada, i destinat a la construcció i rehabilitació d'habitatges de lloguer per treure'ls al mercat a un preu raonable.

Revisarem també els criteris d'atorgament dels ajuts a l'habitatge, posant un èmfasi especial -entre d'altres qüestions- al foment l'emancipació dels joves. I intentarem culminar un conveni amb l'associació de bancs per tal que cedeixin al Govern els pisos buits de què disposen i que es puguin llogar a un preu assequible.

Així mateix, crearem l'Institut de l'Habitatge que ha de proporcionar dades precises i fiables sobre el parc immobiliari del país i els preus orientatius en funció de les diferents zones, i que ha d'esperonar les administracions públiques perquè s'impliquin plenament en la resolució d'un problema que, malauradament i malgrat que molts encara pensin el contrari, ja no és -com en el passat- un fenomen cíclic. Andorra, com molts països del seu entorn, té en la manca d'habitatge un problema més estructural que no pas conjuntural.

Aquestes són algunes de les mesures; però evidentment, el principi general del qual partim és que tots els agents implicats en aquesta qüestió estaran cridats a fer les seves aportacions. El nostre posicionament de partida és clar: El problema de l'habitatge té la seva causa última en la manca d'habitatge de lloguer residencial i aquest problema no s'arregla -sinó que s'agreujaria- des de l'intervencionisme, sinó des del foment d'aquesta oferta que avui per avui és del tot insuficient.

Al costat de la qüestió de l'habitatge hi ha la qüestió dels salaris i del seu poder adquisitiu. De poc ens serveix que els salaris -especialment els més baixos- pugin un 3% o un 4% si els lloguers augmenten un 10 o un 20%. Per aquesta raó continuarem augmentant gradualment el salari mínim, sempre de manera equilibrada i progressiva per evitar sobrecarregar el teixit productiu, però amb l'objectiu final que aquest salari mínim assoleixi el 60% del salari mitjà, tal i com fixa la Carta Social Europea.

Una altra de les demandes de la ciutadania en matèria social -i aquesta és una demanda compartida amb molts països del nostre entorn- és un avenç decidit cap a la **igualtat efectiva entre dones i homes**. En aquest sentit, si obtinc la confiança del Consell General, el Govern treballarà en una llei d'igualtat efectiva específica, implicant sempre el teixit associatiu i la societat civil, que anirà en la línia de la Llei d'igualtat de tracte i no-discriminació aprovada la passada legislatura: és a dir, convertint el principi constitucional d'igualtat i no-discriminació en un dret subjectiu, en aquest cas específicament aplicat a la igualtat de gènere.

Entre d'altres qüestions, la llei d'igualtat efectiva haurà d'incorporar la perspectiva de gènere en el disseny de les polítiques públiques, establir mesures concretes per lluitar contra la bretxa salarial i promoure la presència equilibrada d'homes i dones als òrgans de representació pública.

També en el marc dels drets de les dones, tenim la intenció de treballar en la posada en marxa del Servei d'atenció integral a la dona, centrat en la seva salut sexual i reproductiva. És una qüestió que volem abordar amb totes les garanties constitucionals, assegurant-nos que no suposarà un risc per a l'estructura institucional del país.

La lluita per la igualtat -tot i que té la seva màxima expressió en la igualtat de gènere- s'expressa en molts altres àmbits. I en tots ells caldrà seguir fent avenços durant la implementació de la Llei d'igualtat de tracte i no-discriminació. Col·lectius com els infants i adolescents en risc, la gent gran, les persones nouvingudes, el col·lectiu LGBTIQ, les famílies monoparentals i les persones amb discapacitat estaran al centre de les nostres polítiques. Per tal d'aconseguir que Andorra sigui un referent en inclusió social.

Des d'aquesta perspectiva, durant els propers quatre anys caldrà desenvolupar la Llei dels drets dels infants i els adolescents; una llei ambiciosa i pionera que el Consell General va aprovar tot just fa uns mesos. I també s'hauran de promoure tres normes importants i reclamades insistentment pel col·lectiu de persones amb diversitat funcional: una nova Llei de garantia dels drets de les persones amb discapacitat, una nova Llei d'accessibilitat i una Llei de patrimoni protegit de les persones amb discapacitat.

Senyores conselleres i senyors consellers,

Fins ara he anat explicant el que entenc que ha de ser un programa de govern responsable, que doni resposta a les expectatives dels ciutadans i que, a la vegada, dibuixi un camí de futur realista i il·lusionant. He ofert tres grans acords de país transversals i he anat desgranant el projecte polític amb el qual espero obtenir la confiança d'aquesta Cambra al tomb d'una triple dimensió de la sostenibilitat: Volem un model de desenvolupament que sigui sostenible des del punt de vista econòmic, mediambiental i social.

Però tot això tindria poc sentit si no poséssim una cura especial a preservar la nostra **identitat**. A preservar-la, que vol dir saber fer-la evolucionar. La identitat andorrana s'ha anat configurant, al llarg dels segles, com el producte d'un equilibri sempre obert a incorporacions diverses i positives. Però el que està clar és que cap país no és sostenible si no hi ha una voluntat de ser compartida.

I aquesta voluntat de ser no l'hem de presuposar pel simple fet d'estar representats a les Nacions Unides o d'haver estat plenament reconeguts, fa 26 anys, per la comunitat internacional com un Estat sobirà, de dret, democràtic i social. Ni tan sols els més de set segles de voluntat ininterrompuda dels andorrans de seguir sent andorrans no són garantia suficient de cara al futur.

La voluntat de ser i la pertinença a un projecte comú s'han de treballar cada dia. És per això que qüestions com la cultura, l'educació o les institucions en el cas d'Andorra tenen sempre una dimensió múltiple. La cultura ha d'esperonar l'esperit crític dels ciutadans, és clar que sí; però també té, a casa nostra, una forta dimensió identitària. L'educació ha de garantir la igualtat d'oportunitats i ser un factor clau en la competitivitat de la nostra economia, evidentment; però també té un component d'identitat. És el que deia Aristòtil: "és grec tot aquell que rep l'educació dels grecs". I les nostres institucions, més enllà de complir una funció jurídica i democràtica, també estan estretament lligades amb la nostra identitat.

En els propers anys, volem desplegar una **política cultural** que posi l'accent en aquesta doble missió que acabo de comentar: Fomentar l'esperit crític i el creixement humà de les persones, però també posar en valor la identitat i les tradicions pròpies. I les infraestructures culturals han d'estar al servei d'aquestes dues finalitats. En primer lloc, si obtinc l'encàrrec de formar Govern, el meu equip i jo impulsarem el projecte de construcció d'un Museu Nacional, que ha de servir de punt de partida i eix vertebrador de tota la xarxa de museus i que ha de contribuir a crear i difondre -tant entre els ciutadans del país com entre aquells que ens visiten- el relat del que és Andorra, de la seva evolució i la seva projecció cap al futur. Tenim arreu exemples de museus que transcendeixen el fet estrictament museístic, perquè a través de suports materials expliquen tot un patrimoni immaterial d'un valor incalculable. En el cas d'Andorra, el més valuós és Andorra mateixa: la seva gènesi, la seva estructura institucional, la seva evolució, la seva pervivència al llarg del temps i el seu valor en el món actual.

Per això el relat del Museu Nacional ha de reforçar -entre d'altres- la raó de ser de la candidatura transnacional a patrimoni de la humanitat de la UNESCO que Andorra impulsa conjuntament amb França i Espanya. Una candidatura que engloba la catedral de la Seu d'Urgell, el castell de Foix i la Casa de la Vall com a testimonis històrics del copríncipat i de les institucions andorranes d'autogovern. Seguirem impulsant aquesta candidatura perquè, en definitiva, neix de la idea que explicava fa uns instants: el més preuat d'Andorra és Andorra mateixa.

Al costat d'una nova infraestructura com és el Museu Nacional cal també tenir present la necessitat de millorar infraestructures ja existents. És en aquest sentit que cal trobar un nou emplaçament per a l'Arxiu Nacional, que és un element essencial de la nostra memòria col·lectiva i que, a més, té una especial importància en un país on la producció de documentació privada ha estat tradicionalment més abundant i reveladora que la producció de documentació pública.

Més enllà d'aquestes infraestructures que tenen un caràcter estructurador, el programa de govern que avui proposo vol reunir tots els sectors culturals al voltant d'una taula per elaborar un Llibre blanc de la política cultural, tal i com la passada legislatura vam fer tots plegats en una qüestió cabdal com la igualtat. És aquest llibre blanc el que haurà de marcar el rumb de la cultura del país els propers anys i aconseguir -en la mesura del possible- que els trets essencials de la nostra política cultural es mantinguin més enllà de l'alternança política.

Al meu entendre aquest llibre blanc haurà de posar un èmfasi especial en l'incentiu, la promoció i la protecció de la producció cultural pròpia: donant més eines a les associacions culturals, acompanyant els creadors, promovent els intercanvis culturals, convertint la cultura i tradicions pròpies en un element d'atractiu turístic i d'imatge de marca en un sentit més ampli i fixant un dia oficial de la cultura andorrana que serveixi per visualitzar i reconèixer el treball dels artistes i creadors del país.

En aquest mateix capítol també cal enfortir el coneixement de les institucions i, per tant, dotarem de més recursos l'Institut d'Estudis Andorrans, posant especial èmfasi en el desenvolupament del Centre d'Estudis Històrics i Polítics creat els últims anys. A més, durem a terme una revisió de la Llei de nacionalitat que permeti acumular períodes discontinus de residència per adquirir la nacionalitat per naturalització, així com garantir que els fills d'andorrans nascuts fora d'Andorra també puguin accedir a la nacionalitat.

Al costat de la Cultura, l'**educació** és l'altre gran instrument per garantir que els ciutadans tenen esperit crític, sentiment de pertinença i llibertat de criteri. L'educació és una eina fonamental per transformar la societat i és el millor mecanisme en favor de la igualtat d'oportunitats.

En els últims anys, el manteniment dels tres sistemes educatius, públics, gratuïts i de lliure elecció ha anat acompanyat d'una millora constant de l'Escola andorrana, que ha fet una aposta pionera per l'educació per competències. El camí del futur ens l'ha de marcar la voluntat de millorar contínuament la qualitat del sistema educatiu i de ser capaç d'avaluar-la, com ja s'està fent amb el programa PISA for School.

L'escola andorrana ha de continuar alineada amb les tendències internacionals capdavanteres en matèria educativa, i és per aquest motiu que es treballarà per avançar l'edat d'escolarització obligatòria fins als 3 anys i per ampliar-la -més endavant- fins als 18 anys; evidentment, personalitzant l'oferta educativa en funció de les potencialitats i les capacitats de cada estudiant.

La riquesa lingüística de les tres escoles que conformen el nostre sistema educatiu ha donat als nostres joves la possibilitat de prosseguir els seus estudis superiors en diversos països europeus, així com de desenvolupar-hi posteriorment una carrera professional. Tot i així, cal continuar fent esforços per millorar les competències lingüístiques dels nostres estudiants, amb una major presència de l'anglès al sistema andorrà, augmentant el nombre de matèries que s'imparteixen en aquest idioma i potenciant el seu domini. El domini de l'anglès, unit al batxillerat professional que s'ha de continuar implantant a l'escola andorrana i a la formació professional, és una eina essencial per a la internacionalització del nostre model de desenvolupament social i econòmic.

L'educació és una eina de disseny i transformació de la societat i ja he dit en diverses parts d'aquesta intervenció que aspirem a tenir una societat integrada per persones autònomes i amb iniciativa; per tant, sembla lògic que l'esperit emprenedor -tant característic de la idiosincrasia andorrana- també s'inculqui a les escoles. L'emprenedoria ha de ser una mena de matèria transversal i en aquest sentit ja s'ha començat a treballar en marc del conveni subscrit amb l'escola de negocis ESADE. A la vegada, caldrà seguir potenciant l'orientació educativa i professional dels estudiants, per guiar-los en el seu procés de desenvolupament personal.

Més enllà de l'educació primària i secundària, en els propers anys el Govern ha de seguir prestant una atenció especial a la formació professional i universitària. En el primer cas, cal seguir pel camí ja iniciat d'ampliar progressivament l'oferta educativa de la formació professional, escoltant amb atenció les necessitats del teixit productiu. I en el cas de la Universitat caldrà treballar en la seva ampliació, vist l'augment del nombre d'estudiants dels

últims anys; i també per incrementar l'oferta d'estudis de tercer cicle, amb un màster de ciències de l'educació i un màster d'infermeria.

En paral·lel, el Govern seguirà treballant per agilitzar les convalidacions acadèmiques i per augmentar progressivament els ajuts en recerca i investigació, perquè la Universitat no és només una eina formativa, sinó que ha d'esdevenir un pol d'innovació, d'aprofitament del talent i de generació de riquesa.

Si la Cultura i l'Educació compleixen una doble funció formativa en sentit ampli i de cohesió social, no és menys cert que l'**esport** també contribueix de manera decisiva a la consecució d'aquests dos objectius. Al nostre país l'esport ha esdevingut un vehicle clau en el procés de socialització de les persones i d'integració de la diversitat. A més, i molt especialment en els últims anys, les competicions esportives s'han convertit en un element essencial en la difusió de la imatge de marca del país i en la promoció d'uns determinats valors col·lectius.

Si el Consell General m'encomana la responsabilitat de formar govern, el meu equip i jo seguirem treballant en aquesta doble línia: D'una banda millorant els equipaments esportius públics i treballant colze a colze amb les federacions esportives perquè l'esport continuï sent un instrument cabdal al servei de la cohesió social. La millora dels equipaments esportius, a més, és necessària de cara a acollir els Jocs dels Petits Estats del 2021.

D'altra banda, i aprofitant l'oportunitat que ens dona el desplegament de la Llei de l'esport aprovada la passada legislatura, treballarem per maximitzar les oportunitats i els beneficis econòmics vinculats a l'esport: fomentant la creació de societats anònimes esportives que permetin a equips andorrans participar en competicions d'elit, ajudant a desenvolupar el sector dels e-esports, impulsant les estades esportives al país i donant continuïtat a la política d'atreure esdeveniments esportius de ressò internacional.

Senyores conselleres i senyors consellers generals,

Quan parlem de la **política exterior** d'Andorra podria semblar que només ens preocupen les negociacions d'un acord d'associació amb la Unió Europea. I és cert que fins a cert punt és inevitable que el debat al voltant de la qüestió europea eclipsi tota la resta. Però estariem

donant una imatge distorsionada si caiguéssim en la idea simplista de pensar que per a Andorra el món es limita a Europa.

Més enllà de la qüestió europea, en els darrers anys s'ha dut a terme un intens treball bilateral per anar teixint una xarxa de convenis de doble imposició, que eliminin les traves amb què es trobava -i en bona mesura encara es troba- l'exportació de serveis des d'Andorra. Ja he dit anteriorment, que caldrà seguir treballant per ampliar aquesta xarxa. I també per organitzar, en col·laboració amb les organitzacions empresarials, missions econòmiques a aquells països especialment dinàmics i amb els quals el teixit productiu andorrà vulgui estrènyer els seus vincles.

També íntimament relacionada amb la diplomàcia econòmica i amb les negociacions amb Europa trobem la qüestió de l'Àrea Econòmica Especial Andorra-Pirineus. És una iniciativa sorgida de la societat civil i que compta amb el suport de destacades personalitats del nostre país, així com de l'Arieja i de les comarques de l'Alt Pirineu català. Del que es tracta és d'establir un marc especial i preferencial de relacions socials i econòmiques entre Andorra i les zones fronteres dels dos països veïns.

Aquesta qüestió té per a nosaltres una importància cabdal: D'entrada perquè establir sinèrgies i compartir recursos i infraestructures es profitós per a totes les parts. Però també perquè és la millor manera de visualitzar i fer evident que la prosperitat d'Andorra no només beneficia els andorrans, sinó que té un efecte positiu i multiplicador en els seus veïns més immediats.

Fixar unes determinades prioritats en matèria de política exterior és una manera de definir com Andorra vol presentar-se al món. Al llarg dels últims anys, el nostre país ha participat de forma molt activa en els fòrums multilaterals al voltant de dues matèries que s'han considerat especialment rellevants: L'educació, que és un dels trets diferencials del nostre país i que va centrar la nostra presidència del Consell d'Europa; i la lluita contra el canvi climàtic, aprofitant el rol de lideratge que la República Francesa ha exercit en aquesta qüestió d'ençà del 2015. Jo hi afegiria la inclusió de les persones amb discapacitat, perquè és un àmbit en el qual el nostre país ha fet avenços importants i en el qual -si unim esforços públics i privats- podríem esdevenir un referent internacional.

Educació, sostenibilitat i integració de la diversitat funcional són tres aspectes que estan directament relacionats amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda

2030 fixats per les Nacions Unides. Una Agenda que no és un brindis al Sol, que no es limita a ser una carta de bones intencions, sinó que apel·la de manera directa el triple repte de la sostenibilitat -econòmica, social i mediambiental- que tots els països i totes les societats tenen plantejat.

Quan en un futur proper parlem de responsabilitat social corporativa, de bones pràctiques de gestió o de la imatge de marca d'un país, d'una manera explícita o implícita estarem fent referència als objectius de desenvolupament sostenible. Per això és important que Andorra continuï fent esforços per complir amb aquests objectius. Perquè de la mateixa manera que les agències de rating avaluen la qualitat de les nostres finances públiques, de la mateixa manera que avaluem la qualitat del nostre sistema educatiu o de la nostra sanitat pública, també haurem d'avaluar la sostenibilitat del nostre model econòmic i social.

És per això que Andorra ha situat la innovació per assolir els objectius de l'Agenda 2030 al centre de la Cimera Iberoamericana que acollirem a finals de l'any vinent. La Cimera 2020 va acompanyada de diverses reunions sectorials i esdeveniments paral·lels que ja s'han començat a celebrar enguany. I estic segur que és una bona oportunitat, no només per refermar el paper d'Andorra en la comunitat internacional i en els fòrums multilaterals, sinó també per estrènyer els vincles econòmics, socials i de tot tipus amb una regió, la iberoamericana, que compta amb diverses economies emergents i societats dinàmiques.

Senyores conselleres, senyors consellers,

He exposat les línies principals del programa de govern i del projecte de país amb el qual espero obtenir la confiança majoritària del Consell General. He detallat també aquelles qüestions en les quals crec que és necessari assolir un ampli consens, més enllà de les majories parlamentàries; un consens en el qual treballaré incansablement sigui quin sigui el resultat de la votació de demà.

El programa que he presentat avui aquí recull propostes provinents de tres projectes diferents: el demòcrata, el liberal i el de Ciutadans Compromesos. I es tracta d'un programa que no s'ha elaborat simplement a base d'aglutinar idees dels uns i dels altres, sinó que hem treballat per bastir un relat i un projecte coherents i compartits.

A totes les formacions polítiques els agradaria poder aplicar de manera íntegra el seu propi programa, sense haver de cedir ni negociar. Però la negociació, quan es basa en la lleialtat, gairebé sempre és enriquidora. Crec que ha estat així aquests últims dies i estic segur que serà així al llarg d'aquesta legislatura que acaba de començar.

La mateixa nit electoral, un cop teníem tots els resultats damunt la taula i coneixíem la composició definitiva del Consell General, em va venir al cap un pensament: Andorra té plantejats reptes molt importants: la negociació amb la Unió Europea, la sostenibilitat del nostre model de desenvolupament econòmic i social, el futur de les pensions... I la millor manera d'encarar aquestes reptes tan importants és des de l'entesa i des del consens. Si els reptes són compartits, la recerca de les solucions també ha de ser compartida.

I això és el que els ciutadans, que són molt savis, ens van dir amb el seu vot el dia 7 d'abril: Ens demanen que ens escoltem els uns als altres, ens demanen que ens entenguem i ens demanen que governem des de l'entesa i el consens.

Un candidat a cap de Govern que aspiri a obtenir la confiança del Consell General ha de presentar un programa amb el qual se sentin identificats una majoria de consellers generals. Hi ha d'altres fórmules, evidentment. Podria haver optat per limitar-me a defensar el programa amb el qual Demòcrates va concórrer i va guanyar les eleccions del 7 d'abril i esperar que alguna abstenció a la segona volta em permetés governar en solitari.

Però -al meu entendre- això no donaria compliment al mandat de pluralitat i d'entesa que els electors van dipositar a les urnes. Ni tampoc no donaria l'estabilitat política que el país necessita.

La política és un camí permanent entre els ideals i la realitat. I no podem perdre de vista ni els uns ni l'altra. Aquest camí entre l'ideal i el real és el que hem estat transitant, aquests últims dies els demòcrates, els liberals i Ciutadans Compromesos. Hem demostrat, en els terminis breus que dona el nostre ordenament jurídic, la nostra voluntat i la nostra capacitat de construir ponts on fins fa poc hi havia diferències que semblaven infranquejables. I abans d'acabar la meva intervenció vull agrair la capacitat d'entesa, la lleialtat en la negociació i la generositat dels consellers generals liberals, de Ciutadans Compromesos i demòcrates.

És des d'aquesta capacitat de consens i des de la mà estesa amb la resta de formacions representades al Consell General que hem d'encarar les grans qüestions de país.

El programa de govern que he presentat avui vol situar-se a la centralitat política. Això ens dona, no només la capacitat de teixir acords amb tot l'arc parlamentari. També ens permet incorporar i integrar posicionaments diversos al voltant d'un projecte compartit. A vegades cal ser conservador, perquè Andorra té moltes coses bones a conservar. I la millor manera de conservar-les és fer-les evolucionar i adaptar-les als canvis. I sovint també cal ser progressista, perquè el creixement ha de ser sempre sostenible i inclusiu. Però el progrés no s'aconsegueix amb canvis radicals, amb improvisacions o amb ruptures amb les nostres arrels. Sinó, ben al contrari: s'aconsegueix a través de reformes assenyades i equilibrades.

I aquest equilibri -des del meu punt de vista- només es pot assolir des de la centralitat política: des de posicions reformistes, liberals i demòcrates. Només així es pot construir una societat moderna, oberta i competitiva. Una societat pròspera que confii en la iniciativa privada i que doni amplis marges de llibertat als seus ciutadans. I una societat que sigui propera a la gent, cohesionada i solidària amb aquells que ho necessiten.

Aquest és el programa i el projecte de país amb el qual demano al Consell General que m'atorgui la confiança de formar govern i amb el qual espero donar compliment a les expectatives i a les esperances que els ciutadans tenen dipositades en totes i tots nosaltres.

Moltes gràcies.